

Examenreglement Alma College

Pius X College vmbo, locatie Alma College
Het Noordik vmbo, locatie Alma College
Het Erasmus vmbo, locatie Alma College

Schooljaar 2023-2024

Inhoudsopgave

Vooraf.....	4
Hoofdstuk I Algemene bepalingen	5
Artikel 1 Begripsbepalingen	5
Artikel 2 Toelating tot het eindexamen	7
Artikel 3 Afnemen eindexamen.....	7
Artikel 4 De examensecretaris.....	7
Artikel 5 Indeling eindexamen; profielwerkstuk.....	8
Artikel 6 Onregelmatigheden	8
Artikel 6a Bezwaar/klacht.....	9
Hoofdstuk II Inhoud van het eindexamen.....	11
Artikel 7 Examenprogramma.....	11
Artikel 8 Begrenzing mogelijkheden vakkenkeuze kandidaten	11
Hoofdstuk III Regeling van het eindexamen.....	12
Afdeling 1 Examenreglement en Programma van Toetsing en Afsluiting	12
Artikel 9 Examenreglement.....	12
Artikel 9a Programma van Toetsing en Afsluiting: de inhoud	12
Artikel 9b Programma van Toetsing en Afsluiting: de vaststelling.....	13
Artikel 9c Programma van Toetsing en Afsluiting: wijziging	13
Afdeling 2 De examencommissie	13
Artikel 9d De benoeming en samenstelling van de examencommissie.....	13
Artikel 9e De taken en bevoegdheden van de examencommissie.....	14
Afdeling 3 Schoolexamen	15
Artikel 10 Schoolexamen	15
Artikel 10a Toegestane zaken examenlokaal	15
Artikel 10b Inhaal- en herkansingsregeling schoolexamen	16
Artikel 11 Verstrekking overzicht onderdelen en beoordeling schoolexamen	16
Artikel 12 Beoordeling schoolexamen	17
Artikel 13 Herexamen schoolexamen	17
Artikel 14 Examendossier	17
Hoofdstuk IV Centraal examen.....	18

Artikel 15	Tijdvakken en afneming centraal examen	18
Artikel 15a	Centraal examen in eerder leerjaar	18
Artikel 16	Opgave kandidaten centraal examen.....	19
Artikel 17	Regels omtrent het centraal examen	19
Artikel 18	Beoordeling centraal examen.....	19
Artikel 19	Beoordeling centraal examen cspe	20
Artikel 20	Vaststelling score en cijfer centraal examen	20
Artikel 21	Niet op regelmatige wijze afgenomen centraal examen	21
Artikel 22	Verhinderingscentraal examen	21
Hoofdstuk V	Uitslag, herkansing en diplomering.....	21
Artikel 23	Eindcijfer eindexamen.....	21
Artikel 24	Vaststelling uitslag.....	22
Artikel 25	Uitslag eindexamen leerwegen vmbo	22
Artikel 25b	Voorschriften cum laude	23
Artikel 26	Herkansing centraal examen	24
Artikel 26a	Afleggen eindexamen in vak op oorspronkelijk niveau na eindexamen in zelfde vak op hoger niveau.....	24
Artikel 27	Inzage en bezwaar centraal examenwerk	25
Artikel 28	Diploma en cijferlijst	25
Artikel 28a	Voorlopige cijferlijst.....	27
Artikel 29	Certificaat en cijferlijst	27
Artikel 30	Duplicaten en afgifte verklaringen.....	28
Hoofdstuk VI	Overige bepalingen.....	29
Artikel 31	Afwijking wijze van examineren	29
Artikel 32	Bewaren examenwerk	29
Artikel 33	Afwijkende inrichting examen	30
Artikel 34	Spreiding voltooiing eindexamen	30
Artikel 35	Overgangsbepaling schoolexamen rekenen	30
Hoofdstuk VII	Slotbepalingen.....	31
Artikel 36	Onvoorzien omstandigheden.....	31
Artikel 37	Vaststelling examenreglement	31

Vooraf

Dit examenreglement bevat informatie over de volgende onderwerpen.

- De maatregelen, en de toepassing daarvan op het eindexamen.
- De regels met betrekking tot de organisatie van het eindexamen en de gang van zaken tijdens het eindexamen.
- De herkansingsmogelijkheden van het schoolexamen.
- De samenstelling en de commissie van beroep.

Dit reglement bestaat uit 7 hoofdstukken en 37 artikelen.

1. Algemene bepalingen.
2. Inhoud van het examen.
3. Regeling van het examen.
4. Centraal examen.
5. Uitslag, herkansing en diplomering.
6. Overige bepalingen.
7. Slotbepalingen.

Wettelijk kader

De WVO 2020 en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Wet college voor toetsen en examens.

Wet op het onderwijstoezicht.

Dit document is vastgesteld door het bestuur op grond van artikel 2.60 van de Wet op het voortgezet onderwijs 2020. Indien in dit examenreglement een tegenstrijdigheid staat met een dwingende regel uit deze wet, dan is de Wet op het voortgezet Onderwijs van toepassing.

Hoofdstuk I Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

algemene vormende vakken:	vakken niet zijnde profielvakken, genoemd in artikel 2.21 en niet zijnde beroepsgerichte keuzevakken als bedoeld in artikel 2.29 van het uitvoeringsbesluit 2020
beroepsgericht keuzevak:	beroepsgericht keuzevak als bedoeld in paragraaf 4.4 van het uitvoeringsbesluit 2020
bevoegd gezag:	het bestuur
bestuur:	de bestuurder
commissie van beroep:	commissie waar een kandidaat in beroep kan gaan tegen een beslissing van de schoolleider
college voor toetsen en examens:	college voor toetsen en examens, genoemd in artikel 2, eerste lid van de wet college voor toetsen en examens
cspe:	het cspe is een centraal schriftelijk en praktisch examen waarin theorie en praktijk geïntegreerd aan de orde komen
deeleindexamen:	leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs kunnen voor een vmbo-diploma beroepsgerichte leerweg een eindexamen doen dat bestaat uit twee soorten deelexamens. Het examen is dan een combinatie van het staatsexamen voor de algemeen vormende vakken en het beroepsgerichte examen van een school voor voortgezet onderwijs
digitale examens:	het voorbereiden, afnemen en afwickelen van het centraal examen in één of meer vakken met gebruikmaking van de daartoe door het college voor toetsen en examens beschikbaar gestelde programmatuur (Facet)
eindexamen:	een examen ten minste in het geheel van de voorgeschreven vakken
eindexamen vmbo:	een eindexamen dat leidt tot een diploma vmbo voor zover het betreft de basisberoepsgerichte leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg of de theoretische en gemengde leerweg
eindverantwoordelijk schoolleider:	de in het managementstatuut genoemde schoolleider van de school
examencommissie:	de examencommissie bedoeld in artikel 9d
examenprogramma:	het examenprogramma bedoeld in artikel 7
examenregeling:	het examenreglement en het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) gezamenlijk

examensecretaris:	de examensecretaris bedoeld in artikel 4
examenstof:	de aan de kandidaat te stellen eisen
examinator:	degene die belast is met het afnemen van het examen in een vak
extra vak:	een vak in aanvulling op de vakken die voor een bepaalde kandidaat ten minste samen een eindexamen vormen, welk vak wordt afgesloten met een examen
fraude:	het geven van een onjuiste voorstelling van zaken, in eigen of andermans belang, door vervalsing van administratie of ontduiking van de voorschriften
gecommitteerde:	een gecommitteerde als bedoeld in artikel 2.56 lid 6 van de Wet voortgezet onderwijs 2020
herkansing:	het opnieuw deelnemen aan een toets van het centraal examen of het schoolexamen
inspectie:	de inspectie bedoeld in artikel 1 van de Wet op het onderwijstoezicht
kandidaat:	een ieder die door de schoolleider tot het eindexamen of deeleindexamen wordt toegelaten
kunsvakken:	de vakken behorende tot de beeldende vorming, alsmede muziek, drama en dans
leerwegen:	de leerwegen zoals bedoeld in artikel 2.22 van de Wet op het voortgezet onderwijs 2020
mandaat:	het mandaat dat de schoolleider heeft gekregen van het bestuur
Minister:	de Minister voor Primair en Voorgezet Onderwijs
profielwerkstuk:	het in artikel 5 bedoelde profielwerkstuk
school:	de locatie waarop dit examenreglement van toepassing is
schoolexamen:	het deel van het eindexamen dat door de school, volgens een vastgesteld Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) wordt afgenomen
schooljaar:	het tijdvak dat aanvangt op 1 augustus van enig jaar en eindigt op 31 juli van het daaropvolgende jaar
schoolleider:	de in het managementstatuut genoemde schoolleider
managementstatuut:	statuut als bedoeld in artikel 7.6 van de Wet op het voortgezet onderwijs 2020
toets:	een toets met schriftelijke of mondelinge vragen en opdrachten, of een praktische opdracht, tenzij anders blijkt
tweede examiner:	degene die, naast de examiner, tevens belast is met de beoordeling van het cspe vmbo
vakken:	algemene vakken, profielvakken, beroepsgerichte keuzevakken en andere programmaonderdelen

vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs als bedoeld
in artikel 21 van de Wet op het voortgezet onderwijs
wet: Wet op het voortgezet onderwijs 2020

Artikel 2 Toelating tot het eindexamen

1. De leerlingen van de school worden in de gelegenheid gesteld ter afsluiting van de opleiding een eindexamen af te leggen.
2. Kandidaten die niet als leerling aan de school zijn ingeschreven, kunnen onder voorwaarden in de gelegenheid worden gesteld aan de school eindexamen af te leggen.
3. De schoolleider van de school kan een kandidaat als bedoeld in lid 2, eveneens in de gelegenheid stellen deeleindexamen af te leggen in een of meer profielvakken of beroepsgerichte keuzevakken die de school verzorgt, indien de kandidaat voor een van de leerwegen vmbo-BBL, vmbo-KBL of vmbo-GT is ingeschreven aan een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs.

Artikel 3 Afnemen eindexamen

De schoolleider en de examinatoren nemen het eindexamen of deeleindexamen af. Het bestuur is hiervoor verantwoordelijk.

Artikel 4 De examensecretaris

1. De schoolleider wijst een of meer van de personeelsleden van de school aan tot examensecretaris van het eindexamen. Een examensecretaris is tevens examensecretaris van de deeleindexamens.
2. De schoolleider en de examensecretaris van de school verrichten gezamenlijk de taken bedoeld in artikel 2.60^e van de wet.
3. De examensecretaris heeft de taak om de schoolleider te ondersteunen bij:
 - a. het organiseren en afnemen van het eindexamen of het deeleindexamen bedoeld in het eerste lid
 - b. de uitvoering van het examenreglement
 - c. de uitvoering van het Programma van Toetsing en Afsluiting en
 - d. de verstrekking van een overzicht van de onderdelen en beoordeling van de schoolexamens bedoeld in artikel 11
4. De schoolleider stelt een taakomschrijving voor de examensecretaris vast waarin in ieder geval de taken bedoeld in het tweede en derde lid worden opgenomen.
5. De schoolleider verstrekt de taakomschrijving aan het bestuur, aan de examensecretaris en aan de examencommissie.
6. De schoolleider zorgt ervoor dat het functioneren van de examensecretaris is gewaarborgd.

Artikel 5 Indeling eindexamen; profielwerkstuk

1. Het eindexamen of deeleindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen dan wel uit beide.
2. Het schoolexamen kan mede een maatschappelijke stage omvatten.
3. Het schoolexamen vmbo-GT en vmbo-TL omvat een profielwerkstuk. Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het desbetreffende profiel.
4. Het profielwerkstuk heeft betrekking op een thema uit het profiel waarin de leerling onderwijs volgt. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'.
5. Het profielwerkstuk dient voor het eerste tijdvak van het centraal examen te worden afgerond.

Artikel 6 Onregelmatigheden

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen of deeleindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op ontheffing aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, dan wel zonder geldige reden afwezig is, kan de schoolleider maatregelen nemen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid is afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid en kunnen zijn:
 - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen
 - b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen of het centraal examen
 - c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen
 - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de schoolleider aan te wijzen onderdelen
 - e. Indien het hernieuwd examen, bedoeld in de vorige volzin, betrekking heeft op één of meer onderdelen van het centraal examen, legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het centraal examen
3. Alvorens een beslissing ingevolge het tweede lid wordt genomen, hoort de schoolleider de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan. De schoolleider deelt zijn beslissing mee aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in het vierde lid. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie en aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat, indien deze minderjarig is.
4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de schoolleider in beroep gaan bij de door het bestuur van de school ingestelde commissie van beroep. Van de commissie van beroep mag de schoolleider geen deel uitmaken. Het beroep wordt binnen vijf dagen nadat de beslissing

schriftelijk aan de kandidaat is bekendgemaakt, schriftelijk bij de commissie van beroep ingesteld. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepschrift tenzij zij de termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken.

De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen of deeleindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de schoolleider en aan de inspectie. De beslissing van de commissie van beroep is bindend voor alle partijen.

Adres van de commissie van beroep: Sluiskade NZ 126a, 7603 XZ Almelo t.a.v. commissie van beroep.

6. Onder een onregelmatigheid wordt in elk geval verstaan:
 - a. het op onrechtmatige wijze vooraf kennis verkrijgen van opgaven van het schoolexamen en/of het centraal examen
 - b. het tijdens het schoolexamen en/of centraal examen bij zich hebben van middelen die op de aan de orde zijnde stof betrekking hebben, dan wel van andere middelen die de uitslag kunnen beïnvloeden, zonder dat dit blijkt uit de omschrijving in het examenreglement en/of Programma van Toetsing en Afsluiting is toegestaan
 - c. het tijdens het schoolexamen en/of het centraal examen mondeling, schriftelijk of anderszins communiceren met anderen zonder uitdrukkelijke toestemming van de toezichthouder op het examen
 - d. het frauderen, waaronder spieken, het plegen van plagiaat tijdens het schoolexamen en/of het centraal examen
 - e. aanwijzingen krijgen/geven bij toiletbezoek
 - f. het zonder geldige reden, ter beoordeling van de schoolleider, afwezig zijn gedurende een toets van het schoolexamen c.q. een toets van het centraal examen, waaronder begrepen het zonder (tijds)bericht te laat komen/afwezig zijn bij een toets
 - g. het niet inleveren binnen de gestelde termijn van schriftelijk werk dat buiten het kader van een toets van het schoolexamen valt, maar wel deel uitmaakt van het schoolexamen zonder dat er naar het oordeel van de schoolleider sprake is van overmacht

Artikel 6a Bezwaar/klacht

1. Een kandidaat kan bij de schoolleider schriftelijk bezwaar aantekenen tegen een besluit of handeling die hij strijdig acht met het examenreglement of het Programma van Toetsing en Afsluiting.
2. Een kandidaat kan binnen tien schooldagen na bekendmaking van de beoordeling van enig deel van het schoolexamen bij de schoolleider schriftelijk bezwaar aantekenen tegen de inhoud van dit schoolexamen en/of het resultaat van die beoordeling.
3. Een kandidaat kan binnen vijf schooldagen na deelname aan enig deel van het eindexamen of deeleindexamen bij de schoolleider schriftelijk bezwaar aantekenen tegen de

omstandigheden of de gang van zaken tijdens enig deel van het eindexamen of deeleindexamen waardoor de kandidaat zich benadeeld voelt.

4. De schoolleider neemt, nadat partijen zijn gehoord, in deze een beslissing.
5. De schoolleider deelt binnen tien schooldagen na ontvangst van het bezwaar, de beslissing schriftelijk en met redenen omkleed aan de kandidaat mee, tenzij de schoolleider de termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste tien schooldagen.

Indien een kandidaat zich niet kan vinden in een beslissing van de schoolleider, kan de kandidaat zich (ook rechtstreeks) wenden tot de door het bestuur ingestelde onafhankelijke klachtencommissie. De klacht dient binnen een jaar na de gedraging of beslissing te worden ingediend, tenzij de klachtencommissie anders beslist. De klachtencommissie onderzoekt de klacht zoals bedoeld in lid 1, 2, en/of 3 en adviseert het bestuur hierover. Het bestuur neemt vervolgens een besluit.

Adres klachtencommissie: Sluiskade NZ 126a, 7603 XZ Almelo t.a.v. klachtencommissie.

Hoofdstuk II Inhoud van het eindexamen

Artikel 7 Examenprogramma

1. Het examenprogramma bevat in elk geval:
 - a. een omschrijving van de examenstof voor ieder eindexamenvak, en
 - b. de verdeling van de examenstof over het schoolexamen en het centraal examen, indien in een vak zowel het schoolexamen als het centraal examen wordt afgenomen
2. De schoolleider kan een leerling in de gelegenheid stellen één of meer vakken op een hoger kwalificatieniveau (uit een hogere leerweg) te volgen en af te sluiten in plaats van het overeenkomstige vak op het “eigen” kwalificatieniveau.

Artikel 8 Begrenzing mogelijkheden vakkenkeuze kandidaten

1. De kandidaten kiezen in welke vakken zij examen willen afleggen. Voor leerlingen geldt deze keuze voorzover de schoolleider al dan niet in samenwerking met een of meer scholen, hen in de gelegenheid heeft gesteld zich op het examen in die vakken voor te bereiden. Indien sprake is van samenwerking tussen scholen, is artikel 2 van het Besluit samenwerking VO-BVE van toepassing.

De kandidaten kunnen, voor zover de schoolleider dat toestaat, in extra vakken examen afleggen. Een examen als bedoeld in de eerste volzin heeft geen betrekking op vakken die overeenkomen met vakken die onderdeel zijn van het eindexamen waarop deze extra vakken een aanvulling zijn.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op kandidaten die deeleindexamen afleggen.
3. Een extra vak wordt toegekend indien:
 - a. dit roostertechnisch mogelijk is (evt. maatwerk)
 - b. het docententeam een positief advies (meerderheid stemmen) geeft in de overgangsvergadering

Hoofdstuk III Regeling van het eindexamen

Afdeling 1 Examenreglement en Programma van Toetsing en Afsluiting

Artikel 9 Examenreglement

1. De schoolleider stelt op grond van artikel 2.60 van de wet en examenreglement vast.
2. De schoolleider wijkt bij de vaststelling van het examenreglement slechts af van het voorstel, bedoeld in artikel 9e, eerste lid, onderdeel a, nadat de schoolleider:
 - a. overleg heeft gepleegd met de examencommissie; en
 - b. de afwijking schriftelijk heeft gemotiveerd
3. De schoolleider zendt de schriftelijke motivering, bedoeld in het tweede lid, zo spoedig mogelijk aan de examencommissie en de medezeggenschapsraad.
4. De schoolleider behoeft voor het vaststellen of wijzigen van het examenreglement de instemming van de (centrale) medezeggenschapsraad.
5. De schoolleider zendt jaarlijks voor 1 oktober het vastgestelde examenreglement (digitaal) aan de kandidaten en voor zover de kandidaten minderjarig zijn ook aan hun ouders/verzorgers en aan de inspectie.
6. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

Artikel 9a Programma van Toetsing en Afsluiting: de inhoud

1. De schoolleider stelt jaarlijks voor 1 oktober een Programma van Toetsing en Afsluiting vast voor het desbetreffende schooljaar.
2. Het programma van toetsing en afsluiting vermeldt in ieder geval:
 - a. welke examenstof van het examenprogramma in het schoolexamen wordt getoetst
 - b. welke door de schoolleider vast te stellen examenstof in het schoolexamen wordt getoetst
 - c. de inhoud van de toetsen die onderdeel uitmaken van het schoolexamen;
 - d. de wijze waarop en tijdvakken waarbinnen de toetsen en herkansingen van het schoolexamen plaatsvinden
 - e. de regels voor de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen voor een kandidaat tot stand komt
3. De schoolleider draagt er zorg voor dat ten aanzien van de toetsen die deel uitmaken van het schoolexamen, in het Programma van Toetsing en Afsluiting duidelijk en herleidbaar wordt aangegeven welke toetsen bijdragen aan de afsluiting van:
 - a. de verplichte examenstof van het examenprogramma die behoort bij het schoolexamen
 - b. de examenstof van het examenprogramma die behoort tot de verplichte examenstof van het centraal examen, maar die ook in het schoolexamen zal worden getoetst en
 - c. examenstof die is gekozen door de schoolleider
4. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op deeleindexamens.

Artikel 9b Programma van Toetsing en Afsluiting: de vaststelling

1. De schoolleider wijkt bij de vaststelling van het Programma van Toetsing en Afsluiting als bedoeld in artikel 9a, eerste lid, slechts af van het voorstel van de examencommissie, bedoeld in artikel 9e, eerste lid, onderdeel b, nadat de schoolleider:
 - a. overleg heeft gepleegd met de examencommissie en
 - b. de afwijking schriftelijk heeft gemotiveerd
2. De schoolleider zendt de schriftelijke motivering bedoeld in het tweede lid, zo spoedig mogelijk aan de examencommissie en de (centrale) medezeggenschapsraad.
3. De schoolleider behoeft voor het vaststellen van het Programma van Toetsing en Afsluiting de instemming van de (centrale) medezeggenschapsraad.
4. De schoolleider zendt jaarlijks voor 1 oktober het vastgestelde Programma van Toetsing en Afsluiting voor het betreffende schooljaar (digitaal) aan de kandidaten en voor zover de kandidaten minderjarig zijn ook aan hun ouders/verzorgers en aan de inspectie.
5. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op de deeleindexamens.

Artikel 9c Programma van Toetsing en Afsluiting: wijziging

1. De schoolleider kan het Programma van Toetsing en Afsluiting na 1 oktober slechts wijzigen:
 - a. in het geval van een bijzondere onvoorziene omstandigheid die leidt tot praktische onuitvoerbaarheid van het Programma van Toetsing en Afsluiting of
 - b. ter verbetering van een kennelijke onjuistheid of kennelijke onvolledigheid in het Programma van Toetsing en Afsluiting
2. De examencommissie wordt vooraf in de gelegenheid gesteld om te adviseren over een wijziging als bedoeld in het eerste lid.
3. De schoolleider wijkt bij de vaststelling van een wijziging van het Programma van Toetsing en Afsluiting slechts af van het advies van de examencommissie nadat de schoolleider:
 - a. overleg heeft gepleegd met de examencommissie en
 - b. de afwijking schriftelijk heeft gemotiveerd
4. Het derde en vierde lid van artikel 9b zijn van overeenkomstige toepassing op de vaststelling van de wijziging van het Programma van Toetsing en Afsluiting na 1 oktober.
5. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op de deeleindexamens.

Afdeling 2 De examencommissie

Artikel 9d De benoeming en samenstelling van de examencommissie

1. De schoolleider:
 - a. stelt een examencommissies in ten behoeve van de borging van de kwaliteit van de schoolexaminering
 - b. benoemt de leden van de examencommissie en
 - c. draagt zorg voor het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie

2. De examencommissie heeft een oneven aantal leden en tenminste drie leden. Ten minste één lid van de examencommissie is als docent verbonden aan de schoolsoort of groep van schoolsoorten waarvoor de examencommissie is ingesteld. Daarnaast is de examensecretaris q.q. lid van de examencommissie.
3. De volgende personen kunnen niet worden benoemd tot lid van de examencommissie:
 - a. leden van het bevoegd gezag of hun (indirect) gemandateerden (waaronder de schoolleider en de teamleiders)
 - b. leden van de medezeggenschapsraad of de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad
 - c. leerlingen van de school en hun wettelijke vertegenwoordigers
4. Bij de benoeming van de leden van de examencommissie draagt de schoolleider er zorg voor dat de examencommissie deskundig is op het gebied van:
 - a. de desbetreffende schoolsoort
 - b. de regelgeving over examinering in het voortgezet onderwijs en
 - c. de kwaliteit van examinering
5. Alvorens tot benoeming van een lid over te gaan, hoort de schoolleider de overige leden van de examencommissie.

Artikel 9e De taken en bevoegdheden van de examencommissie

1. De examencommissie heeft voor de borging van de kwaliteit van de schoolexaminering de volgende taken en bevoegdheden:
 - a. het opstellen van een voorstel voor een examenreglement als bedoeld in artikel 9 voor de schoolleider
 - b. het jaarlijks opstellen van een voorstel voor een Programma van Toetsing en Afsluiting als bedoeld in artikel 9a voor de schoolleider
 - c. het borgen van het afsluitend karakter en de kwaliteit van het schoolexamen
 - d. het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen om te komen tot een beoordeling en vaststelling van het schoolexamen binnen de geldende kaders van het bestuur
 - e. het gevraagd en ongevraagd adviseren over het bevorderen en waarborgen van de kwaliteit van de schoolexaminering (procesmatig, inhoudelijk, passend bij de visie van de school en passend bij het afsluitende karakter van het schoolexamen) en
 - f. overige door de schoolleider aan de commissie opgedragen taken en bevoegdheden
2. De examencommissie stelt regels vast over haar werkwijze.
3. De examencommissie stelt vast op welke wijze zij uitvoering geeft aan de taken en bevoegdheden, bedoeld in het eerste lid. Zij stelt hiertoe jaarlijks een jaarplan op.
4. Indien een kandidaat een verzoek of een klacht indient bij de schoolleider waarbij een lid van de examencommissie is betrokken, neemt het betrokken lid geen deel aan de behandeling van het verzoek of de klacht.
5. De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden en over haar bevindingen bij het borgen van de kwaliteit van de schoolexaminering en verstrekt dit verslag aan de eindverantwoordelijk schoolleider.

6. De examencommissie evalueert jaarlijks de kwaliteit van de schoolexaminering en stelt een advies op aan het bestuur en de schoolleider over noodzakelijke en wenselijke verbeteringen.
7. De examencommissie verstrekt de regels over haar werkwijze, het verslag, de evaluatie en het advies bedoeld in het tweede, vijfde en zesde lid, aan het bestuur, aan de schoolleider en aan de examensecretaris.

Afdeling 3 Schoolexamen

Artikel 10 Schoolexamen

1. De schoolleider bepaalt het tijdstip waarop het schoolexamen aanvangt.
2. Het schoolexamen wordt afgesloten voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. Bij toepassing van artikel 15, zevende lid, wordt het schoolexamen in het vak waarop de toets betrekking heeft, afgesloten tien werkdagen voor de afname van die toets.
De vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, moeten uiterlijk zijn afgesloten op een datum die ligt uiterlijk 10 dagen voor aanvang van het eerste tijdvak.
3. De schoolleider kan in afwijking van het tweede lid een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen het schoolexamen in dat vak of in die vakken af te sluiten vóór het centraal examen in dat vak of in die vakken, doch na de aanvang van het eerste tijdvak.
4. Indien de schoolleider gebruik maakt van de afwijkingsbevoegdheid in het derde lid, zendt hij de resultaten die zijn behaald met het schoolexamen en het profielwerkstuk zo spoedig mogelijk aan de inspectie, tenzij de schoolleider op grond van artikel 103b, tweede lid van de wet examengegevens samen met het persoonsgebonden nummer verstrekt aan de Dienst Uitvoering Onderwijs.
5. Deelname aan de geplande schoolexamentoetsen is verplicht.
6. Het inleveren van werk behorend bij een praktische opdracht op of voor de deadline is verplicht.

Artikel 10a Toegestane zaken examenlokaal

Voor het uitvoeren van de examenopdrachten in het examenlokaal mogen alleen die zaken het examenlokaal worden ingebracht, die voor de voorgeschreven en toegestane uitvoering van de opgaven noodzakelijk zijn. Persoonlijke bezittingen zoals tassen, boeken, elektronische apparatuur, mobiele telefoons en andere apparatuur die in verbinding staan met de buitenwereld, zoals smartwatches en noise cancelling headsets, behoren daar niet toe. Alleen toegestane hulpmiddelen die staan vermeld op de lijst van toegestane hulpmiddelen mogen het examenlokaal worden ingebracht. De kandidaat maakt bij de schoolexamens uitsluitend gebruik van toegestane bronnen en draagt ervoor zorg dat medekandidaten geen gebruik kunnen maken van informatie of werk van de kandidaat zelf.

Artikel 10b Inhaal- en herkansingsregeling schoolexamen

1. Herkansingsregeling leerjaar 3.
 - a. Het derde leerjaar bestaat uit één SE-periode en kent derhalve één herkansingsmoment aan het einde van het schooljaar. In het PTA is per vak kenbaar gemaakt welke onderdelen te herkansen zijn.
 - b. Indien een leerling doubleert in klas 3, vervallen alle behaalde resultaten.
2. Herkansingsregeling leerjaar 4
 - a. Per SE-periode heeft de kandidaat het recht om één onderdeel van zijn examenvakken, dat in de betreffende SE-periode is afgenomen te herkansen. Bij de herkansing telt altijd het hoogst behaalde cijfer. Uiteraard moet het betreffende onderdeel wel voor herkansing in aanmerking komen. Dit staat beschreven in het PTA. In het PTA is per vak kenbaar gemaakt welke onderdelen eventueel te herkansen zijn.
 - b. Indien een leerling zakt in klas 4, vervallen alle behaalde resultaten van klas 4. Het PTA-resultaat van klas 3 (indien van toepassing) en het profielwerkstuk blijft staan, mits het profiel ongewijzigd blijft.
3. Herkansingsregeling bij bijzondere omstandigheden
 - a. Indien als gevolg van bijzondere omstandigheden het leveren van een normale prestatie ernstig wordt belemmerd kan de kandidaat een verzoek tot herkansing indienen.
 - b. Als genoemde omstandigheden al voorafgaand aan de toets bekend zijn dient de kandidaat dat al voor het begin van de betreffende schoolexamentoets aan de teamleider te melden. In de andere gevallen onmiddellijk na het beëindigen van de toets.
 - c. De teamleider houdt in afwachting van een eventueel beroep en het daaruit mogelijk voortvloeiend recht tot een herkansing het (ten dele) gemaakte werk onder zijn beheer.
 - d. Binnen drie schooldagen na het maken van de toets dient de kandidaat een schriftelijk verzoek tot herkansing in bij de voorzitter van de examencommissie.
 - e. Als de kandidaat een herkansing krijgt wordt het eerste gemaakte werk terzijde gelegd.
 - f. Deze herkansing moet wat betreft vorm, inhoud en duur zoveel mogelijk gelijk zijn aan de oorspronkelijke toets.
 - g. Met toestemming van de examencommissie kan van het gestelde in bovenstaande punt worden afgeweken.
 - h. Het tijdstip van de herkansing wordt in overleg met de kandidaat en docent door de secretaris van de examencommissie vastgesteld.

Artikel 11 Verstrekking overzicht onderdelen en beoordeling schoolexamen

1. Voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen verstrekt de schoolleider aan de kandidaat, voor zover van toepassing, het volgende:
 - a. een overzicht van behaalde resultaten van alle onderdelen in het examendossier bedoeld in artikel 14
 - b. een overzicht van de cijfers die de kandidaat heeft behaald voor het schoolexamen
 - c. de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld en

- d. de beoordeling van het profielwerkstuk in de leerwegen vmbo-GT en vmbo-TL
2. De schoolleider en de examensecretaris tekenen voor verstrekking van de in het eerste lid genoemde overzichten en beoordelingen aan de kandidaat.
3. De kandidaat tekent voor ontvangst van de in het eerste lid genoemde overzichten en beoordelingen.

Artikel 12 **Beoordeling schoolexamen**

1. Het cijfer van het schoolexamen wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10.
2. Indien in een vak tevens centraal examen wordt afgelegd, worden de in het eerste lid genoemde cijfers gebruikt met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
3. In afwijking van het eerste lid worden de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijke deel van elk profiel, beoordeeld met “voldoende” of “goed”. Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende vakken, zoals blijkend uit het examendossier.
4. In afwijking van het eerste lid wordt het profielwerkstuk beoordeeld met “voldoende” of “goed”. Deze beoordeling geschiedt op de grondslag van het genoegzaam voltooien van het profielwerkstuk, zoals blijkend uit het examendossier. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld door ten minste twee examinatoren.

Artikel 13 **Herexamen schoolexamen**

1. De schoolleider kan bepalen dat de kandidaat die eindexamen of deeleindexamen aflegt, voor één of meer vakken van het schoolexamen waarin geen centraal examen wordt afgenomen, opnieuw kan afleggen, met dien verstande dat de schoolleider dit recht in elk geval verleent voor het vak maatschappijleer behorend tot het gemeenschappelijke deel van de leerwegen, indien de kandidaat voor dat vak een eindcijfer heeft behaald lager dan 6. Het herexamen omvat door de schoolleider aangegeven onderdelen van het examenprogramma.
2. De schoolleider stelt vast hoe het cijfer van het in het eerste lid bedoelde herexamen wordt bepaald. Het hoogste van de cijfers behaald bij het herexamen in een vak en bij het eerder afgelegde schoolexamen in dat vak geldt als het definitieve cijfer van het schoolexamen in dat vak.

Artikel 14 **Examendossier**

Het schoolexamen bestaat uit een examendossier. Het examendossier is het geheel van de onderdelen van het schoolexamen zoals gedocumenteerd in een door de schoolleider gekozen vorm.

Hoofdstuk IV Centraal examen

Artikel 15 Tijdvakken en afneming centraal examen

1. Het centraal examen kent een eerste, tweede en derde tijdvak.
2. De examens in het eerste en tweede tijdvak worden afgenomen in het laatste leerjaar.
3. De examens in het derde tijdvak worden aansluitend aan het laatste leerjaar afgenomen door het college voor toetsing en examens.
4. Het college voor toetsen en examens kan vakken aanwijzen waarin wegens het zeer geringe aantal kandidaten, het centraal examen in het tweede tijdvak eveneens wordt afgenomen door het college voor toetsen en examens.
5. Bij toepassing van het derde of vierde lid leveren de kandidaten de opgaven, de door hen gemaakte aantekeningen alsmede andere door hen gemaakte stukken in bij een van degenen die toezicht houden. Het college voor toetsen en examens bepaalt, in welke gevallen wordt afgeweken van de eerste volzin, alsmede in welke gevallen en op welk tijdstip de opgaven, de aantekeningen en de andere stukken, bedoeld in die volzin, aan de kandidaten worden teruggegeven.
6. Het college voor toetsen en examens kan bepalen dat een toets wordt afgenomen op een tijdstip dat is gelegen voor de aanvang van het eerste tijdvak.
7. Het college voor toetsen en examens kan voor een toets een afnameperiode instellen waarbinnen de schoolleider zelf de afnametijdstippen bepaalt. Deze afnameperiode vangt niet eerder aan dan op 1 april van het desbetreffende examenjaar en omvat het eerste en tweede tijdvak van dat examenjaar.
8. Het college voor toetsen en examens kan regels stellen voor de uitvoering van een toets van het centraal examen.

Artikel 15a Centraal examen in eerder leerjaar

1. In afwijking van artikel 15, tweede lid, kan de schoolleider een leerling uit het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar toelaten tot het centraal examen in één of meer vakken, niet zijnde alle vakken van het eindexamen.
2. Bij toepassing van het eerste lid, wordt het schoolexamen in dat vak of die vakken afgesloten voordat in dat leerjaar het centraal examen in dat vak of die vakken aanvangt.
3. Artikel 25, vierde lid, en artikel 25a, vijfde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
4. Indien toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, wordt het derde tijdvak aansluitend aan het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar afgenomen door het college van toetsen en examens.
5. Indien de leerling in één of meer vakken centraal examen heeft afgelegd in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar, en niet is bevorderd tot het volgende leerjaar, vervallen de met dit centraal examen of deze centrale examens behaalde resultaten.
6. In de tweede week na de herfstvakantie volgt op basis van bevindingen van de vakdocent, mentorcoach en de leerling een besluit of het versneld examen wordt vervolgd of dat de

- leerling het reguliere programma gaat volgen. In dat laatste geval maakt de vakdocent een plan van aanpak waardoor de leerling kan voldoen aan het reguliere PTA van dat vak
7. In alle andere gevallen geldt het examenreglement of beslist de examencommissie.

Artikel 16 Opgave kandidaten centraal examen

De schoolleider deelt jaarlijks vóór 1 november aan de Dienst Uitvoering Onderwijs mee hoeveel kandidaten in elk vak aan het centraal examen in het eerste tijdvak zullen deelnemen.

Artikel 17 Regels omtrent het centraal examen

1. De schoolleider zorgt ervoor dat de opgaven voor het centraal examen geheim blijven tot de aanvang van de toets waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd. Het college voor toetsen en examens kan opgaven aanwijzen waarop de eerste volzin niet van toepassing is.
2. Tijdens een toets van het centraal examen worden aan de kandidaten geen mededelingen aangaande de opgaven gedaan van welke aard dan ook, uitgezonderd mededelingen van het college voor toetsen en examens.
3. De schoolleider draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het centraal examen wordt uitgeoefend.
4. Zij die toezicht hebben gehouden, maken een proces-verbaal op. Zij leveren dit in bij de schoolleider samen met het gemaakte examenwerk.
5. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten.
6. De aan de kandidaat voorgelegde opgaven voor een toets van het centraal examen blijven in het examenlokaal tot het einde van die toets.

Artikel 18 Beoordeling centraal examen

1. De schoolleider doet het gemaakte werk van het centraal examen met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en met het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator in het desbetreffende vak. De examinerator beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past daarbij de beoordelingsnormen, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de wet college voor toetsen en examens, toe.
2. De examinerator drukt zijn beoordeling uit in een score, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de wet college voor toetsen en examens. De examinerator zendt de score en het beoordeelde werk aan de schoolleider.
3. De schoolleider doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score. De schoolleider stelt deze documenten ter hand aan de gecommitteerde.
4. De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past daarbij de in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de wet college voor toetsen en examens bedoelde beoordelingsnormen en de daarbij behorende scores, toe. De gecommitteerde voegt bij het

gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring is medeondertekend door het bevoegd gezag van de school waarbij de gecommitteerde werkzaam is.

5. Bij digitale examinering worden de handelingen, bedoeld in het eerste en tweede lid, digitaal verricht, uitgezonderd de handelingen die betrekking hebben op het procesverbaal.
6. Bij ministeriële regeling kunnen nadere voorschriften worden gegeven voor de toepassing van het eerste tot en met vierde lid.

Artikel 19 **Beoordeling centraal examen cspe**

1. De schoolleider draagt er zorg voor dat bij het maken van het cspe van een eindexamen vmbo, een examinerator in het desbetreffende vak of programma aanwezig is. De examinerator beoordeelt de prestaties tijdens het maken van de opgaven en legt zijn bevindingen van de verrichtingen van de kandidaat schriftelijk vast, volgens daartoe door het college voor toetsen en examens gegeven richtlijnen. De examinerator beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past daarbij de door het college voor toetsen en examens vastgestelde beoordelingsnormen toe. De examinerator drukt zijn beoordeling uit in de score, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel d, van de wet college voor toetsen en examens. De examinerator zendt de score en voor zover mogelijk het beoordeelde werk aan de schoolleider.
2. Voor het cspe vmbo vindt de beoordeling tevens plaats door een tweede examinerator. De tweede examinerator kan een deskundige als bedoeld in artikel 2.51, vier lid, van de wet of een andere examinerator van de school zijn. De tweede examinerator beoordeelt het resultaat van de opgaven, alsmede de verrichtingen van de kandidaat zoals blijkend uit de in het eerste lid bedoelde schriftelijke vastlegging daarvan. De schoolleider overhandigt de tweede examinerator daartoe een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal, alsmede de regels voor het bepalen van de score, bedoeld in het eerste lid.
3. Artikel 18, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. De examinerator en de tweede examinerator stellen in onderling overleg de score voor het cspe vast en zenden de score aan de schoolleider.

Artikel 20 **Vaststelling score en cijfer centraal examen**

1. De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg de score voor het centraal examen vast. Indien de examinerator en de gecommitteerde niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.
2. De schoolleider stelt het cijfer voor het centraal examen in een vak vast op grond van de score bedoeld in het eerste lid, en met inachtneming van de regels, bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel e, van de wet college voor toetsen en examens.

Artikel 21 Niet op regelmatige wijze afgenomen centraal examen

1. Indien het centraal examen naar het oordeel van de inspectie niet op regelmatige wijze heeft plaatsgehad, kan zij besluiten dat het geheel of gedeeltelijk voor één of meer kandidaten opnieuw wordt afgenomen.
2. De inspectie verzoekt het college voor toetsen en examens nieuwe opgaven vast te stellen en bepaalt op welke wijze en door wie het examen zal worden afgenomen.

Artikel 22 Verhindering centraal examen

1. Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de schoolleider, is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen voor ten hoogste twee toetsen per dag alsnog te voltooien.
2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van het college voor toetsen en examens zijn eindexamen te voltooien.
3. De kandidaat meldt zich zo spoedig mogelijk door tussenkomst van de schoolleider aan bij het college voor toetsen en examens. In dat geval deelt de schoolleider aan het college voor toetsen en examens mede, wanneer dat zich voordoet, dat ten behoeve van de kandidaat toepassing is gegeven aan artikel 30 eerste, tweede dan wel derde lid, en waaruit deze toepassing bestaat.
4. Na afloop van het derde tijdvak deelt het college voor toetsen en examens het resultaat mee aan de schoolleider.
5. Indien de schoolleider op grond van artikel 15, zevende lid, zelf de afnametijdstippen bepaalt, kan de schoolleider een kandidaat de gelegenheid geven om binnen de afnameperiode die het college voor toetsen en examens daarvoor heeft ingesteld, alsnog de toetsen te voltooien waarvoor hij eerder was verhinderd.

Hoofdstuk V Uitslag, herkansing en diplomering

Artikel 23 Eindcijfer eindexamen

1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
2. De schoolleider bepaalt het eindcijfer op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt dat getal, indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
3. Indien in een vak alleen een schoolexamen is afgenomen en niet tevens een centraal examen, is het cijfer voor het schoolexamen tevens het eindcijfer.

Artikel 24 Vaststelling uitslag

1. De schoolleider en de examensecretaris van het eindexamen stellen de uitslag vast met inachtneming van artikel 25 of artikel 25a, en voor zover van toepassing artikel 27b.
2. De uitslag luidt “geslaagd” of “afgewezen”.
3. Indien dat nodig is om de kandidaat te laten slagen betrekken de schoolleider en de examensecretaris van het eindexamen een of meer eindcijfers van de vakken niet bij de bepaling van de definitieve uitslag. De overgebleven vakken dienen een eindexamen te vormen.

Artikel 25 Uitslag eindexamen leerwegen vmbo

1. De kandidaat die eindexamen van een leerweg in het vmbo-BBL of KBL heeft afgelegd, is geslaagd indien:
 - a. het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is
 - b. hij voor het vak Nederlandse taal als eindcijfer 5 of meer heeft behaald
 - c. hij onverminderd onderdeel b:
 - 1°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald
 - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer waarvan ten minste één 7 of meer heeft behaald of
 - 3°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer waarvan ten minste één 7 of meer heeft behaald
 - d. hij voor geen van de onderdelen, genoemd in het derde en vierde lid, lager dan het eindcijfer 4 heeft behaald
 - e. hij voor de vakken lichamelijke opvoeding en het kunstvak uit het gemeenschappelijke deel de kwalificatie <voldoende> of <goed> heeft behaald
 - f. als het een eindexamen gemengde of theoretische leerweg betreft: hij voor het profielwerkstuk de kwalificatie <voldoende> of <goed> heeft behaald
2. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid, onderdeel c, wordt in de vmbo-TL het eindcijfer van een profielvak of beroepsgericht keuzevak behorende tot het eindexamen van de gemengde leerweg niet betrokken, tenzij deze vakken samen tenminste een volledig beroepsgericht programma vormen als bedoeld in artikel 25, eerste lid, onderdeel d van het eindexamenbesluit VO. In dat geval is het vierde lid van overeenkomstige toepassing.
3. Bij uitslagbepaling volgens het eerste lid onderdeel c, wordt in de basisberoepsgerichte leerweg en de kaderberoepsgerichte leerweg het gemiddelde van de eindcijfers van alle beroepsgerichte keuzevakken aangemerkt als het eindcijfer van één vak.
4. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid, onderdeel c, wordt in de gemengde leerweg het gemiddelde van de eindcijfers van het profielvak en alle beroepsgerichte keuzevakken

aangemerkt als het eindcijfer van één vak, met dien verstande dat het eindcijfer voor het profielvak daarbij net zo vaak meetelt als het aantal eindcijfers van beroepsgerichte keuzevakken dat in de berekening wordt betrokken.

5. De schoolleider bepaalt het eindcijfer, bedoeld in het derde en vierde lid, als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
6. In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die eindexamen vmbo in de basisberoepsgerichte leerweg heeft afgelegd ter afsluiting van een leerwerktraject als bedoeld in artikel 10b1 van de wet, geslaagd indien:
 - a. hij voor het vak Nederlandse taal het eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
 - b. hij voor het profielvak als eindcijfer 6 of meer heeft behaald; en
 - c. hij als eindcijfer, bedoeld in het derde lid, 6 of meer heeft behaald.Indien de vakken waarin examen is afgelegd, tezamen een eindexamen vormen van de basisberoepsgerichte leerweg, bedoeld in artikel 10b van de wet, zijn het eerste en derde lid van overeenkomstige toepassing.
7. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag zijn vastgesteld, maakt de schoolleider deze schriftelijk aan de kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 26 bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 26, eerste lid, geen toepassing vindt.

Artikel 25a Voorschriften cum laude

1. Op het diploma vmbo-BBL of vmbo-KBL van een kandidaat wordt 'cum laude' vermeld, indien hij:
 - a. ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0 heeft behaald, berekend op basis van:
 - 1°. de eindcijfers voor het profielvak en de twee algemene vakken van het profieldeel en
 - 2°. het eindcijfer berekend op grond van artikel 25, derde lid en
 - b. ten minste het eindcijfer 6 of ten minste de kwalificatie <voldoende> heeft behaald voor alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling op grond van artikel 25
2. Op het diploma vmbo-GT van een kandidaat wordt 'cum laude' vermeld, indien hij
 - a. ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0 heeft behaald, berekend op basis van de eindcijfers voor:
 - 1°. de vakken Nederlandse taal, Engelse taal en maatschappijleer, en de algemene vakken van het profieldeel en
 - 2°. het algemene vak uit het vrije deel of het eindcijfer berekend op grond van artikel 25, vierde lid en
 - b. ten minste het eindcijfer 6 of ten minste de kwalificatie <voldoende> heeft behaald voor het profielwerkstuk en alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling op grond van artikel 25
3. Op het diploma vmbo-TL van een kandidaat wordt 'cum laude' vermeld, indien hij:

- a. ten minste het gemiddelde eindcijfer 8,0 heeft behaald, berekend op basis van de eindcijfers voor:
 - 1°. de vakken Nederlandse taal, Engelse taal en maatschappijleer, en de algemene vakken van het profieldeel en
 - 2°. het vak uit het vrije deel waarvoor het hoogste eindcijfer is vastgesteld en
- b. ten minste het eindcijfer 6 of ten minste de kwalificatie <voldoende> heeft behaald voor het profielwerkstuk en alle vakken die meetellen bij de uitslagbepaling op grond van artikel 25

Artikel 26 Herkansing centraal examen

1. De kandidaat heeft het recht om voor één vak van het eindexamen waarin hij al centraal examen heeft afgelegd, in het tweede of, indien artikel 22, eerste lid, van toepassing is, derde tijdvak, opnieuw deel te nemen aan het centraal examen of aan het cspe. Bij het eindexamen van de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg heeft de kandidaat het recht, bedoeld in de eerste volzin, ook voor het cspe dat door de schoolleider aansluitend aan het eerste tijdvak of in het tweede tijdvak wordt afgenomen. De herkansing van het cspe bestaat uit het opnieuw afleggen van deze toets of van één of meer onderdelen daarvan. De kandidaat heeft het recht, bedoeld in de eerste volzin, alleen indien op grond van artikel 25, vierde lid, of artikel 25a, vijfde lid, de eindcijfers zijn bekendgemaakt.
2. De kandidaat stelt de schoolleider voor een door deze laatste te bepalen dag en tijdstip schriftelijk in kennis van gebruikmaking van het in het eerste lid bedoelde recht.
3. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
4. Na afloop van de herkansing in het laatste leerjaar wordt de uitslag definitief vastgesteld met overeenkomstige toepassing van artikel 24 en wordt deze schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
5. Na afloop van een herkansing in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar wordt het eindcijfer schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
6. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de vakken waarin in een examenjaar deeleindexamen is afgelegd. De kandidaat die in een examenjaar zowel eindexamen als een of meer deeleindexamens aflegt, oefent het in het eerste lid bedoelde recht per examenjaar ten hoogste eenmaal uit.

Artikel 26a Afleggen eindexamen in vak op oorspronkelijk niveau na eindexamen in zelfde vak op hoger niveau

1. Indien een kandidaat gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot het afleggen van eindexamen in een vak op hoger niveau dan het niveau van de schoolsoort of leerweg van inschrijving, stelt de schoolleider de kandidaat in de gelegenheid in dat vak alsnog het eindexamen af te leggen van die schoolsoort of leerweg.

2. Het afleggen van het eindexamen op het oorspronkelijk niveau gaat niet ten koste van de herkansing.

Artikel 27 Inzage en bezwaar centraal examenwerk

1. Iedere kandidaat kan de schoolleider binnen de bewaartermijn schriftelijk verzoeken om inzage in het eigen centraal examenwerk.
2. De schoolleider wijst schriftelijk een inzegemoment toe.
3. De inzage van het eigen centraal examenwerk vindt onder leiding van de teamleider en in de aanwezigheid van de examensecretaris plaats. Betreft de inzage het centraal examenwerk van het vak van de examensecretaris dan wordt deze vervangen door een ander lid uit de examencommissie.
4. De kandidaat kan zich bij de inzage van het centraal examenwerk door een door hem/haar aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan.
5. De kandidaat mag tijdens de inzage de beschikking hebben over het correctievoorschrift. Tevens kan de kandidaat vragen om een kopie van het eigen centraal examenwerk.
6. De kandidaat maakt uiterlijk 24 uur voor afloop van het aanmeldingsmoment voor het tweede tijdvak of binnen vijf schooldagen na de examenuitslag schriftelijk en onderbouwd met argumenten bezwaar bij de schoolleider.
7. De eerste corrector kijkt op verzoek van de schoolleider op grond van de argumenten van de kandidaat of naar zijn eigen mening of een aanpassing van de score aan de orde is.
8. De eerste corrector voert overleg met de tweede corrector over de argumenten die de kandidaat heeft opgevoerd en de mogelijke aanpassing van de score. De uitkomst van dit contact wordt schriftelijk vastgelegd en gedeeld met de schoolleider.
 - a. Alleen als beide correctoren in overleg met elkaar tot de conclusie komen dat de score moet worden aangepast, wordt deze aangepast. De schoolleider (in samenwerking met de examensecretaris) past de uitslag aan. DUO/Examendiensten en de inspectie van het onderwijs worden op de hoogte gesteld van een eventueel nieuw vastgesteld cijfer.
 - b. Als beide correctoren van mening zijn dat de score niet dient te worden aangepast, laat de schoolleider dat aan de kandidaat weten.
9. Tegen het besluit kan de kandidaat niet in beroep.

Artikel 28 Diploma en cijferlijst

1. De schoolleider reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd, een cijferlijst uit waarop voor zover van toepassing zijn vermeld:
 - a. de cijfers voor het schoolexamen en de cijfers voor het centraal examen. Indien toepassing is gegeven aan de mogelijkheid één of meer vakken op een hoger niveau af te sluiten, wordt achter de desbetreffende vaknaam (uit dat niveau) tussen haakjes de leerweg (vmbo-KBL, vmbo-GT Of vmbo-TL) afgekort vermeld op de cijferlijst
 - b. voor vmbo-GTL het thema en de beoordeling van het profielwerkstuk
 - c. de beoordeling van het kunstvak en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel

- d. de eindcijfers voor de examenvakken met inbegrip van het cijfer bepaald op grond van artikel 25, derde of vierde lid, of artikel 25a, tweede lid en
 - e. de uitslag van het eindexamen
2. De schoolleider reikt op grond van de definitieve uitslag aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat, daaronder mede begrepen de kandidaat die zijn eindexamen met gunstig gevolg heeft voltooid ten overstaan van het college voor toetsen en examens, een diploma uit waarop het profiel of de profielen zijn vermeld die bij de uitslag zijn betrokken. Op het diploma vmbo is in elk geval de leerweg vermeld die bij de uitslag is betrokken.
 3. Indien een kandidaat in meer vakken examens heeft afgelegd dan in de vakken die ten minste samen een eindexamen vormen, worden de vakken die niet bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken, op de cijferlijst vermeld, tenzij de kandidaat daartegen bedenkingen heeft geuit.
 4. Voor de vermelding op de cijferlijst van vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend bij het eindexamen geldt het volgende:
 - a. indien het betreft het eindexamen vmbo:
 - 1°. de vakken behorende tot de beeldende vorming, muziek, dans, drama en lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel worden niet vermeld op de cijferlijst indien de kandidaat het eindexamen aflegt aan een instelling voor educatie en beroepsopleiding
 - 2°. vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van artikel 9 van het Eindexamenbesluit VO of artikel 10 van het Staatsexamenbesluit VO, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer
 - 3°. vakken waarvoor de kandidaat bij het eindexamen vmbo voor zover het betreft de theoretische leerweg, is vrijgesteld op grond van een eerder afgelegd eindexamen vmbo voor zover het betreft de kaderberoepsgerichte leerweg of de basisberoepsgerichte leerweg waarvan deze vakken dan wel de overeenkomstige vakken, bedoeld in artikel 10, negende lid, van de wet, deel uitmaakten, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer
 - 4°. vakken waarvoor de kandidaat op grond van artikel 23, zesde lid, artikel 24, vijfde lid, of artikel 25, vijfde lid van het Eindexamenbesluit VO bij het eindexamen vmbo zijn vrijgesteld, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het eerder behaalde cijfer
 - 5°. vakken die op grond van artikel 22, zevende lid, zijn gekozen in aanvulling op de daar bedoelde voorgeschreven vakken, worden vermeld op de cijferlijst, met vermelding van het daarvoor behaalde cijfer
 - 6°. andere vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend, worden vermeld op de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer
 5. De schoolleider en de examensecretaris van het eindexamen tekenen de diploma's en de cijferlijsten.
 6. Indien de kandidaat in een bepaald jaar is geslaagd voor het eindexamen, draagt de schoolleider er op verzoek van de kandidaat zorg voor dat de behaalde cijfers voor de vakken waarin in datzelfde jaar deeleindexamen of deelstaatsexamen is afgelegd, worden vermeld op de cijferlijst.

7. De schoolleider van een scholengemeenschap die in elk geval een school voor mavo omvat, reikt op verzoek van de kandidaat die met goed gevolg het examen vmbo in de gemengde leerweg aan die school heeft afgelegd en bovendien examen heeft afgelegd in een extra algemeen vak en met het meetellen van dat vak voldoet aan artikel 25 voor zover het betreft de uitslag van het eindexamen vmbo in de theoretische leerweg, het diploma vmbo in de theoretische leerweg uit.

Artikel 28a Voorlopige cijferlijst

1. Indien de kandidaat een centraal examen of een afsluitend schoolexamen in één of meer vakken heeft afgelegd in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar en vervolgens de school verlaat zonder het eindexamen te voltooien, verstrekt de schoolleider hem een voorlopige cijferlijst met de behaalde eindcijfers, voor zover deze niet op grond van artikel 15a, vijfde lid, zijn vervallen. De eerste volzin is van overeenkomstige toepassing op de kandidaat die het gespreid centraal examen, bedoeld in artikel 33, aflegt.
2. Op de voorlopige cijferlijst worden het vak of de vakken waarin de kandidaat centraal examen heeft afgelegd vermeld, alsmede het cijfer van het schoolexamen, het cijfer van het centraal examen en het eindcijfer, en of gebruik is gemaakt van de herkansingsmogelijkheid.
3. Indien de kandidaat een afsluitend schoolexamen heeft afgelegd wordt de beoordeling of het cijfer daarvan vermeld op de voorlopige cijferlijst.
4. Aan de voorlopige cijferlijst kunnen geen rechten meer worden ontleend met ingang van het moment waarop aan de kandidaat tevens een cijferlijst als bedoeld in artikel 27, eerste lid, is uitgereikt die ten minste de eindcijfers van de voorlopige cijferlijst omvat.

Artikel 29 Certificaat en cijferlijst

1. De schoolleider reikt aan de definitief voor het eindexamen vmbo afgewezen kandidaat die de school verlaat en die voor één of meer vakken van dat eindexamen een eindcijfer 6 of meer heeft behaald, een certificaat uit, waarop zijn vermeld, voor zover van toepassing:
 - a. het vak of de vakken waarvoor de kandidaat een eindcijfer 6 of meer heeft behaald
 - b. het thema van het profielwerkstuk, voor zover beoordeeld met “goed” of “voldoende”
2. De schoolleider reikt aan de kandidaat, bedoeld in artikel 3, derde lid, die de eindexamen vmbo aan een school voor voortgezet onderwijs heeft afgelegd, een cijferlijst uit waarop zijn vermeld, voor zover van toepassing:
 - a. de leerweg
 - b. de cijfers voor het schoolexamen en het centraal examen
 - c. het thema en de beoordeling van het profielwerkstuk en
 - d. de eindcijfers voor de examenvakken, met inbegrip van het cijfer dat is bepaald op grond van artikel 25, derde of vierde lid

Artikel 30 Duplicaten en afgifte verklaringen

1. Duplicaten van afgegeven diploma's, certificaten, bewijzen van ontheffing en cijferlijsten worden niet verstrekt. Gewaarmerkte kopieën worden op verzoek verstrekt.
2. Een schriftelijke verklaring dat een in het eerste lid, eerste volzin, bedoeld document is afgegeven, welke verklaring dezelfde waarde heeft als dat document zelf, kan uitsluitend door Onze Minister worden verstrekt.

Hoofdstuk VI Overige bepalingen

Artikel 31 Afwijking wijze van examineren

1. De schoolleider kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de schoolleider de wijze waarop het examen zal worden afgelegd, met dien verstande dat aan de overige bepalingen in het Uitvoeringsbesluit WVO wordt voldaan. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
 - a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater is opgesteld
 - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en
 - c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a. genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring
3. De schoolleider kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens het Uitvoeringsbesluit WVO, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
 - a. het vak Nederlandse taal en literatuur
 - b. het vak Nederlandse taal
 - c. enig andere vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is
4. De in het derde lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten en het verlenen tot toestemming tot gebruik van een verklarend woordenboek der Nederlandse taal.
5. Van elke afwijking op grond van het derde lid wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Artikel 32 Bewaren examenwerk

1. Het werk van het centraal examen van de kandidaten wordt gedurende ten minste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard door de schoolleider, ter inzage voor belanghebbenden.
2. De schoolleider draagt er zorg voor dat een volledig stel van de bij de centrale examens gebruikte opgaven gedurende tenminste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard blijft in het (digitale) archief van de school.

3. Een kandidaat die voor een vak ten overstaan van het college voor toetsen en examens centraal examen aflegt met geheime opgaven, kan omtrent zijn werk gedurende genoemde periode van zes maanden inlichtingen inwinnen bij dit college.

Artikel 33 Afwijkende inrichting examen

Ten behoeve van experimenten met een andere inrichting van het eindexamen kan de Minister toestaan dat van het Uitvoeringsbesluit VO 2020 wordt afgeweken.

Artikel 34 Spreiding voltooiing eindexamen

1. De schoolleider kan, de inspectie gehoord, toestaan dat een kandidaat die in het laatste leerjaar langdurig ziek is, en een kandidaat die lange tijd ten gevolge van een bijzondere, van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheid niet in staat is geweest het onderwijs in alle betrokken eindexamenvakken gedurende het laatste leerjaar te volgen, het centraal examen en in voorkomend geval het schoolexamen, voor een deel van de vakken in het ene schooljaar en voor het andere deel in het daarop volgende schooljaar aflegt. In dat geval wordt het eindexamen in een vak in het eerste of in het tweede van deze schooljaren afgesloten.
2. De schoolleider geeft zijn in het eerste lid bedoelde toestemming uiterlijk voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. In bijzondere gevallen kan de schoolleider afwijken van de eerste volzin ten behoeve van een kandidaat die nog niet in alle betrokken eindexamenvakken centraal examen heeft afgelegd.
3. Artikel 26, eerste tot en met vierde lid is ten aanzien van de kandidaat van toepassing in het eerste en in het tweede schooljaar van het gespreid centraal examen, met dien verstande dat het in dat artikel bedoelde recht in het eerste schooljaar ontstaat nadat de eindcijfers van de vakken waarvoor in het eerste schooljaar het centraal examen is afgesloten, voor de eerste maal zijn vastgesteld.
4. De schoolleider en de examensecretaris stellen op verzoek van de kandidaat de uitslag van het eindexamen reeds vast aan het einde van het eerste schooljaar van het gespreid centraal examen of het gespreid schoolexamen, met overeenkomstige toepassing van artikel 25 of artikel 25a.

Artikel 35 Overgangsbepaling schoolexamen rekenen

1. Het eindexamen vmbo omvat voor leerlingen die geen eindexamen afleggen in het vak wiskunde een schoolexamen rekenen.
2. In afwijking van het eerste lid is een kandidaat die in het bezit is van het diploma van een leerweg in het vmbo en die het schoolexamen rekenen heeft afgelegd zoals deze is vastgesteld voor het eindexamen vmbo, bij het afleggen van het eindexamen in een andere leerweg van het vmbo, vrijgesteld van het schoolexamen rekenen.
3. Het cijfer voor het schoolexamen rekenen weegt niet mee in de uitslagbepaling voor het eindexamen vmbo ~~en havo~~, bedoeld in de artikelen 25 en 25a.

4. Het cijfer voor het schoolexamen rekenen wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst.
5. Indien de kandidaat is vrijgesteld van het schoolexamen rekenen, wordt het schoolexamen rekenen vermeld op een bijlage bij de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer.
6. Het vierde lid is van overeenkomstige toepassing op het eindcijfer van het vak wiskunde, indien de kandidaat het eindexamen wiskunde heeft afgelegd, het eindcijfer voor wiskunde niet is betrokken in de uitslagbepaling, bedoeld in artikel 25 of 25a, en de kandidaat bedenkingen heeft geuit tegen het opnemen van het eindcijfer van het vak wiskunde op de cijferlijst.
7. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op de kandidaat die het eindexamen vmbo in de basisberoepsgerichte leerweg aflegt ter afsluiting van een leerwerktraject.

Hoofdstuk VII Slotbepalingen

Artikel 36 Onvoorziene omstandigheden

In alle gevallen waarin dit examenreglement niet voorziet, beslist de schoolleider.

Artikel 37 Vaststelling examenreglement

De medezeggenschapsraad heeft het examenreglement 2022-2023 volgens artikel 21a besproken en heeft het examenreglement vervolgens goedgekeurd in de vergadering van maandag 26 september 2022.

26 september 2022

Henk Bos
Secretaris medezeggenschapsraad (BBMR)